



26.5.2021

## Helmi-elinympäristöohjelman lausunnot ja niiden käsittely

Helmi-elinympäristöohjelma oli Lausuntopalvelun kautta lausunnoilla 20.4.-12.5.2021.

Lausuntoja annettiin yhteensä 31 kappaletta.

Lausunnon antoivat Bioenergia ry, BirdLife Suomi ry, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen hankekoordinaattori, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Kainuun liitto, Kalatalouden keskusliitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen ELY-keskus, Korkeasaaren eläintarhan säätiö, Kymenlaakson liitto, Maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus, Metsäteollisuus ry, OTSO Metsäpalvelut Oy, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon ELY-keskus, Suomen kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry, Suomen luontopaneeli, Suomen metsäkeskus, Suomen metsästäjäliitto, Suomen riistakeskus, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten liitto ry, Uudenmaan ELY-keskus, Uudenmaan liitto ja WWF Suomi. Pirkanmaan liitto ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry toimittivat lausuntonsa määrääjän jälkeen. Nämä lausunnot käsiteltiin myös, mutta niistä ei lisätty tiivistelmää lausuntoyhteenvedoon.

### 1. Lausuntoyhteenvedo ja sen perusteella tehdyt muutokset ohjelmaan

Lausunnoista tehtiin lausuntoyhteenvedo, jossa esitettiin kaikkien lausunnonantajien lausuntolyhennelmä ja lisäksi teemakohtaiset huomiot kootusti. Lausuntoyhteenvedo ja sen aiheuttamat muutokset ohjelmaan tiivistettiin valtioneuvoston päätösmuistioon seuraavasti:

Lausunnon antajat kannattivat Helmi-ohjelmaa, sen tavoitteita ja toteuttamista yksimielisesti. Helmi-ohjelma nähtiin tärkeäksi osaksi luontokadon pysäyttämistä Suomessa. Ohjelman tavoitteiden ja niiden saavuttamiseen tähtäävien toimenpide-ehtotusten katsottiin kokonaisuudessaan olevan erinomainen lähtökohta sille, että uhanalaisten luontotyyppien ja niihin sidoksissa olevien uhanalaisten lajien tilannetta saadaan parannettua. Lausunnonantajat katsoivat, että suojelualueverkostossa sekä muilla arvokkailla luontoalueilla on paljon hoito- ja kunnostustarpeita, joihin ei ole tähän mennessä pystytty riittävästi vastaamaan puuttuvien resurssien takia. Vaikka Helmi-ohjelma nähtiin laajana ja monipuolisena kokonaisuutena, joka sisältää monia todennäköisesti vaikuttavia toimia, todettiin toimien vaikuttavuuden eri elinympäristöjen kokonaisongelmiin nähden vaihtelevan. Osassa lausuntoja ohjelman numeerisia tavoitteita pidettiin melko alhaisina elinympäristöjen tarpeisiin nähden. Erityisesti tämä nousi esiin pienvesien osalta. Toisaalta lausunnonantajat tunnistivat pienvesiin liittyvät osaamis- ja tietopuutteet ja sen, että pienvesien kunnostus on ollut toistaiseksi vähäistä. Metsien suojelun ja ennallistamisen kohdalla lausunnoissa nousivat esiin EU:n biodiversiteettistrategian kunnianhimoiset tavoitteet, joihin Helmi-ohjelman ei katsottu riittävästi vastaavan. Soiden suojelun ja suojelualueiden ulkopuolisten soiden ennallistamisen tavoitteet katsottiin myös olevan tarpeisiin nähden alhaisia.



Lausunnonantajat katsoivat, että Helmi-ohjelma on laadittu ministeriöiden välisessä yhteistyössä ja laajasti sidosryhmiä ja asiantuntijoita kuullen, ja että ohjelman myötä on jo nyt syntynyt hyvää yhteistyötä myös kuntien, järjestöjen, muiden viranomaistahojen ja maanomistajien välillä.

Eriytyisen tärkeänä nähtiin, että Helmi-ohjelman toimenpiteet perustuvat vapaaehtoisuuteen, vaikka haasteena silloin on, että suojelutoimia ei voida aina kohdistaa aktiivisesti tietyille alueille tai aluekokonaisuuksille. Riskinä nähtiin, että vapaaehtoisuuden periaate voi vaikeuttaa kokonaisuuksien muodostamista ekologisen hyödyn kannalta tehokkaasti. Tämän vuoksi lausunnoissa haluttiin kiinnittää erityistä huomiota viestintään, neuvontaan ja vuoropuheluun erityisesti maaomistajien kanssa siten, että toimenpiteet voidaan kohdistaa jouhevasti ja kustannustehokkaasti luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisille alueille.

Suurimpana huolenaiheena lausunnoissa nähtiin ohjelman resursoinnin epävarmuus ja etenkin ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen henkilöstöresurssien vähäisyys ja määräaikaisuus. ELY-keskusten vakituisen henkilöstön vähäisestä määrästä oltiin huolissaan ja heidän osuutensa nähtiin tärkeäksi Helmi-ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa. Lausunnoissa katsottiin, että osa tehtävistä, kuten ohjaus- ja organisointityöt, on hoidettava jo entuudestaan ylikuormittuneen vakituisen henkilöstön voimin. Lisäksi katsottiin, että rahoituksen jatkosuunnittelussa tulee turvata valtionhallinnon ulkopuolisten toimijoiden mahdollisuus saada rahoitusta, sillä omarahoituksen järjestäminen voi olla monelle toimijalle hankalaa. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin kuntien ja maakuntien roolin selkeyttäminen ohjelman toimeenpanossa sekä kaavoituksen ja viheryhteyksien tärkeys Helmi-alueiden valinnassa ja ekologisten kokonaisuuksien suunnittelussa. Myös kunnissa kaavoituksen yhteydessä kerättävän luontotiedon hyödyntäminen sekä Helmi-ohjelmassa kertyvän luontotiedon jakaminen kunnille koettiin tärkeäksi.

Useissa lausunnoissa nähtiin tärkeänä, että METSO- ja Helmi-ohjelmat säilyvät itsenäisinä ohjelmina tiiviissä yhteistyössä toimien, jotta yhteinen päämäärä metsien monimuotoisuuden turvaamisesta saavutetaan kustannustehokkaasti ilman päällekkäisiä toimenpiteitä. Helmi-ohjelman kautta METSO-ohjelmassa voidaan toteuttaa myös metsien ennallistamisen ja luonnonhoitotoimenpiteitä myös suojelualueilla ja valtion monikäyttömetsissä, mikä nähtiin hyvänä lisäyksenä metsäisten elinympäristöjen tilan parantamiseen. Metsien osalta lisäystarpeena esiin nousi ELY-keskusten rooli metsäisten luontotyyppien hoidossa, joka luonnoksessa on rajattu suojelualueilla tai Natura-alueilla tapahtuvaksi. Huomattava osa uhanalaisesta lajistosta esiintyy kuitenkin muilla kuin metsien rajauspäättös- tai suojelukohteilla. Nähtiin, että ELY-keskusten olisi perusteltua osallistua lajiensuojelun näkökulmasta hoitotoimien järjestämiseen suojelualueverkon ulkopuolisissa metsäisissä elinympäristöissä erityisesti silloin, kun talousmetsien luonnonhoitohankkeet eivät sovellu pienimuotoisten toimien sujuvaan järjestämiseen.

Lausuntojen pohjalta tehtiin periaatepäätöstekstiin yksittäisiä tarkennuksia ja lisäyksiä. Helmi-ohjelman tavoitteet on asetettu asiantuntijakuulemisten pohjalta huomioiden ekologiset tarpeet ja toimenpiteiden toteuttamismahdollisuudet ohjelman aikana. Tavoitteista on neuvoteltu työryhmässä ja ohjausryhmässä ja ne on katsottu kunnianhimoisiksi, mutta toteuttamisen näkökulmasta maksimitavoitteiksi. Helmi-ohjelman etenemistä ensimmäisinä toimintavuosina ja tavoitteiden vastaamista EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteisiin tarkastellaan ohjelman ensimmäisessä väliarvioinnissa 2024.

Helmi-ohjelman toimeenpanossa suojelun ja kunnostustoimien vapaaehtoisuus maanomistajille on keskeinen periaate. Ohjelman laadinnassa tunnistettiin vapaaehtoisuuden aiheuttamat haasteet etenkin laajojen Helmi-alueiden sekä soidensuojelussa vesitaloudellisten kokonaisuuksien muodostamiselle.



Ohjelman hyväksyttävyyden ja toimeenpanon onnistumisen kannalta vapaaehtoisuuden periaatteesta ei katsottu olevan kuitenkaan syytä poiketa.

Valtionhallinnon henkilöstöresurssit ovat ratkaiseva tekijä ohjelman toimeenpanossa. Helmi-ohjelmaa laadittaessa pyrittiin arvioimaan toimenpiteiden aiheuttama henkilöstötarve. Vakituisten henkilöstön rooli Helmi-ohjelmassa on keskeinen määräaikaisen henkilöstön lisäksi. Helmi-ohjelman toimenpiteitä sitoudutaan toteuttamaan siinä määrin kuin se on resurssien puitteissa mahdollista. Helmi-ohjelman rahoituksesta päätetään julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevissa menettelyissä, jolloin myös henkilöstöresurssit käsitellään.

Lausuntojen perusteella maakunnat lisättiin kutsuttavaksi alueellisiin yhteistyöryhmiin. Helmi-alueita suunniteltaessa pyritään toimenpiteitä keskittämään erityisiin monimuotoisuuskeskittyymiin, joista ohjelmassa on esimerkkejä. Esimerkkitapausten lisäksi Helmi-alueita suunniteltaessa voidaan huomioida voimassa olevat kaavamääräykset ja maakuntakaavojen viheryhteydet. Helmi-ohjelmassa on oma toimenpiteensä tietojärjestelmiin ja avoimeen paikkatietoon liittyen, jossa myös kuntien luontotietoon liittyvät tarpeet pyritään huomioimaan.

Jotta toimet metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi olisivat mahdollisimman vaikuttavia käytössä olevien resurssien suhteen, päätettiin ELY-keskusten tekemiä metsäluonnon ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteitä toimenpiteissä 17 ja 22 kohdistaa suojelualueiden ja –rajausten sekä Natura-alueiden lisäksi myös lajistollisesti arvokkaille kohteille suojelualueiden ulkopuolella luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen kunnostukseen ja hoitoon. Tällöin sovelletaan luonnonsuojelulain 6 a §:n mukaista tukea. Tukea voidaan maksaa vain toimenpiteille, joihin ei ole osoitettu muuta julkista rahoitusta kuten Kemeratukea tai vuoden 2024 alusta käyttöön otettavan uuden metsätalouden kannustejärjestelmän tukia.

## 2. Vastaukset yksittäisiin erilliskysymyksiin

Lausunnoissa tuli esiin kysymyksiä ja huomioita, joiden perusteella ohjelmaan tehtiin vähäisiä tarkennuksia tai joiden ei katsottu aiheuttavan muutoksia ohjelmatekstiin. Alla vastaukset näihin yksittäisiin kysymyksiin ja huomioihin, lausunnonantajan nimen mukaan aakkostettuna.

**BirdLife Suomi:** Mielestämme lintuvesien ja kosteikkojen kunnostuksen ja hoidon toimenpiteessä ”Kunnostetaan SPA-alueita ja muita suojeluverkoston arvokkaita lintuvesikohteita” (toimenpide 7) tulee asettaa tavoitteet lukumäärän (200) lisäksi myös hoidettavina hehtaareina, jotta varmistetaan toimenpiteiden laajuus ja vaikuttavuus.

**Vastaus:** SPA-alueiden osalta hehtaaritavoite ei ole mielekäs. Samalle SPA-alueelle voidaan kohdentaa useita toimia, jotka eivät ole hehtaareissa mitattavia (hoitokalastukset, patojen teko, vieraspetojen tehopyynti). Lisäksi osa toimista on kertaluontoisia, osa vuosittain tai harvemmin välein toistuvia (hoitokalastus, ruovikon niitto, laidunnus). Tämän vuoksi tavoitteen asetannassa päädyttiin siihen, että kohde on valmis ja kartuttaa tavoitelukua vasta silloin, kun kaikki tarkoituksenmukaiset kunnostus- ja hoitotoimet alueen kunnostamiseksi on tehty. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tavoitteen saavuttaminen jää pääosin vasta ohjelman viimeisiin vuosiin. Kunnostusten toteutumista seurataan toki monin osatavoittein ohjelman aikana.



**BirdLife Suomi:** Toimenpiteen ”Perustetaan ja kunnostetaan suojeluverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja” (toimenpide 9) tavoitteet on mainittu sekä lukumääränä (500) että hehtaareina (noin 4000). Keskimääräinen pinta-ala on 8 hehtaaria, mikä on varsin pieni vesilintulajien elinvaatimukset huomioon ottaen. Katsomme, että tavoitepinta-alaa pitää esitetystä huomattavasti kasvattaa. Toimenpide kattaa sekä olemassa olevat luontaiset lintuvedet, että rakennettavat kosteikot, mutta tavoitetta ei ole ositettu luontaisten elinympäristöjen ja rakennettavien kosteikkojen kesken. Mielestämme toimenpide tulee jakaa näiden kesken ja painopisteen olla luonnonvesissä. Tähän liittyen lintuvesiin liittyväksi toimenpiteeksi on myös tarpeen lisätä suojelualueverkoston ulkopuolella olevien tärkeiden lintuvesikohteiden selvittäminen ja niiden hoito- ja suojelutarpeen arviointi.

**WWF:** Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostuksen ja hoidon toimenpiteet, toimenpide 9, On hyvä, että tavoitteeseen on lisätty kappalemäärän lisäksi hehtaarimäärä. Puutteena on kuitenkin edelleen, että tätä tavoitetta ei ole eritelty ”luonnonlintuvesien” ja rakennettujen riistakosteikkojen välillä. Toimenpiteiden vaikuttavuuden takia toteutuksen painopisteen tulisi olla nimenomaan lintujärvissä ja -lahdissa.

**Vastaus:** Varsinainen toimenpiteen tavoite on esitetty kappaleissa. Hehtaaritavoite on suuntaa-antava jariippuu ohjelman aikana kunnostettavista kohteista. Ohjelmaa valmisteltaessa katsottiin, ettei tavoitteen jakoa luonnonlintuvesien ja perustettavien kosteikoiden kesken ole mahdollista tehdä etukäteen, sillä kohdejoukko ei ole samalla tavalla rajattu kuin esimerkiksi SPA-alueet toimenpiteessä 7.

**Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, hankekoordinaattori:** Sivulla 19 kohtaan ”Muut osallistuvat tahot”: lisäksiin Tapio Oy:n ja SYKE:n. Tapio Oy:llä on ollut merkittävä rooli vesienpalautuksen käytännön menetelmän suunnittelussa, sekä yhteistyökumppanina vesienpalautuksen koordinaatioryhmässä.

**Vastaus:** Kohdassa 1.2. Tekijät ja rahoitus, todetaan seuraavasti: ”Ohjelman toteuttamiseen osallistuu myös muita toimijoita, kuten kuntia, järjestöjä, yhdistyksiä, paikallisyhteisöjä sekä muita ympäristö- ja metsäalan toimijoita, joita ei valtioneuvoston päätöksellä voi ohjelmaan osallistujiksi nimeltä kirjata.”

**Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus:** Vesien palauttamiseen liittyen tarvitaan jatkossakin koordinoiva yhteistyöryhmä. Tätä ehdotamme kirjattavaksi omaksi toimenpiteekseen. Myös rantaluontotyyppien kunnostukseen liittyy paljon syvällistä osaamistarvetta liittyen hoidon tarpeen tunnistamiseen ja hoitomenetelmien yksityiskohtiin. Ohjeistukset ja oppaat tällä saralla ovat varsin pinnallisia, mikä korostaa entisestään valtakunnallisen verkoston ja asiantuntijaosaamisen tarvetta. Tätä työtä tukemaan on syytä perustaa oma koordinaatioryhmä, joka vastaa riittävän ohjeistuksen laatimisesta sekä tukee alueellisia toimijoita käytännön työssä.

**Vastaus:** Ohjelmaan kirjattujen, virallisesti asetettavien ryhmien lisäksi ohjelman parissa työskentelee runsaasti muita, lyhytaikaisia tai löyhemmin organisoituja teemoihin liittyviä ryhmiä tai hankeryhmiä. Vespa-ryhmä voi toimia myös jatkossa, vaikka sille ei ole erillistä toimenpidettä ohjelmassa.

**Etelä-Savon maakuntaliitto** on mielellään mukana alueellisessa yhteistyöryhmässä ja voi edesauttaa Helmi -ohjelman tavoitteiden toteutumista mm. maakuntakaavoituksen ja aluekehittämisen keinoin.

**Vastaus:** Maakuntaliitot lisätty alueellisten yhteistyöryhmien jäsenistöön.



**Etelä-Savon maakuntaliitto:** Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on kyllä otettu ohjelmassa huomioon valtion ja yksityisten talousmetsissä, mutta jostain syystä listasta on jäänyt pois kuntien omistamat virkistysalueet ja lähimetsät sekä näiden hyödyntäminen luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa.

**Vastaus:** Kuntien omistamien alueiden hoitoa edistetään toimenpiteellä 35. ”Järjestetään Kunta-Helmi ja Järjestö-Helmi erityisavustushaut toimijajoukon laajentamiseksi ja ohjelman vaikuttavuuden kasvattamiseksi. Erityisavustushaut avataan ympäristöministeriön päätöksellä tarkoituksenmukaisin väliajoin.” Tämän lisäksi vapaaehtoista soiden suojelua (toimenpide 2) voidaan kohdistaa myös kuntien maille.

**Etelä-Savon maakuntaliitto:** Helmi-ohjelmassa ei ole otettu huomioon maakuntakaavoituksen tuomia mahdollisuuksia viherrakenteen suunnittelussa ja turvaamisessa. Synergia valtion luonnonsuojelusunnittelun kanssa on ilmeinen ja tätä pitäisi vahvistaa. Myöskään kuntakaavoitusta ei mietinnössä ole nähty käyttökelpoisena työkaluna, vaikka yleiskaavatyössä tehdään laadukkaita yksityiskohtaisia luontoselvityksiä.

**Vastaus** seuraavan kommentin alla.

**Keski-Suomen ELY-keskus:** Luvussa 1.6. Helmi-ohjelma turvaa luonnon monimuotoisuutta ekologisina kokonaisuuksina ja luvussa 2. Helmi-alueet voisi käsitellä kokonaisuuksien ja alueiden suhdetta myös maakunta- ja yleiskaavoitukseenkyseisessä kohdassa voisi avata sitä, miten Helmi-ohjelma voisi olla edistämässä ja toteuttamassa kaavoissa osoitettujen ekologisten kokonaisuuksien ja yhteyksien turvaamista.

**Vastaus:** Helmi-alueita suunniteltaessa pyritään toimenpiteitä keskittämään erityisiin monimuotoisuuskeskittymiin, joista ohjelmassa on esimerkkejä. Esimerkkitapausten lisäksi Helmi-alueita suunniteltaessa voidaan huomioida voimassa olevat kaavamääräykset ja maakuntakaavojen viheryhteydet.

**Keski-Suomen ELY-keskus:** Perinnebiotooppien arvojen ylläpitämiseen ja ennallistamiseen tarvitaan [...] ennen kaikkea kohteiden kunnostajia ja hoitajia: karjatiloja, vuokraeläinvälitystä, uudenlaista maaseudun monialayrittäjyyttä, johon luonnon- ja maisemanhoito voidaan kytkeä. Tätä tarvetta ja tavoitetta tukevia toimenpiteitä voisi käsitellä laajemmin [...]. Kyse on myös perinnebiotooppityön brändäämisestä, siihen liittyvästä uudenaikaisesta yrittäjyydestä ja tuotteistamisesta, joten kyseessä on myös viestinnällinen haaste, jota voisi avata tarkemmin luvussa 8. Viestintä ja sidosryhmäyhteistyö.

**Vastaus:** Asiaa pohdittiin ohjelmatyössä paljon. Päädyttiin siihen, että suorana Helmi-ohjelman mitattavana toimenpiteenä ei voi olla elinkeinon ja yrittäjyyden edistäminen ja brändääminen, mutta näitä tavoitteita edistetään perustettavissa valtakunnallisissa koordinaatioryhmässä ja etenkin alueellisissa yhteistyöryhmissä.

**Keski-Suomen ELY-keskus:** Pinta-alan käyttö ainoana perinnebiotooppien hoidon ja kunnostuksen suuruusluokan mittarina on ongelmallista. Yhtä tärkeä mittari olisi kohteiden lukumäärä. Pinta-alaan keskittyminen ylikorostaa laajoja metsälaitumia, joiden arvo perinnebiotooppina on usein vaatimaton.

**Vastaus:** Ohjelman valmistelussa pinta-alaan perustuvaa tavoitelukua pidettiin kuvaavimpana. Ohjelman seurannassa on mahdollista seurata myös kappaleita ja muita mittareita. Toimenpiteen kohdevalinnassa huomioidaan myös pienialaisten arvokkaiden kohteiden hoitoon saaminen, minkä lisäksi myös niitä ympäröivien vähempiarvoisten alueiden hoitoon saaminen edistää pidemmällä aikavälillä myös pienialaisen arvokohteen tilaa.



**Korkeasaaren eläintarha:** IUCN:n suositusten mukaisesti kaikissa uhanalaisten lajien suojeluohjelmissa tulisi arvioida, voiko laji hyötyä tarhaamisesta. Helmi-ohjelmaan pitäisikin lisätä tarhaamisen osuuden selvittäminen osana lajiston suojelua.

**Vastaus:** Helmi-ohjelma kohdistuu elinympäristöihin eikä sen voi tulkita olevan uhanalaisten lajien suojeluohjelma lausunnossa tarkoitettulla tavalla. Vaikka toimet hyödyttävät monia uhanalaisia lajeja ja kohdevalintaa voidaan tehdä myös lajistoperustein, ei ohjelmassa tehdä yksittäisten lajien kokonaishoitosuunnitelmia.

**Kuntaliitto:** Kuntaliitto pitäisi tärkeänä, että Kunta-Helmi-ohjelma ja sen toimintamalli otettaisiin kiinteäksi osaksi Helmi-elinympäristöohjelmaa, ja kirjattaisiin kappaleeseen Tekijät ja rahoitus, sillä se on vaikuttavuuden kannalta keskeinen osa Helmi-kokonaisuutta.

**Vastaus:** Tekijät ja rahoitus –kappaleessa on seuraava lause: ”Lisäksi Helmin toimia toteuttavat esimerkiksi järjestöt ja kunnat muun muassa valtion avustuksilla rahoitettuna.” Lisäksi ohjelmassa on toimenpide 35. ”Järjestetään Kunta-Helmi ja Järjestö-Helmi erityisavustushaut toimijajoukon laajentamiseksi ja ohjelman vaikuttavuuden kasvattamiseksi. Erityisavustushaut avataan ympäristöministeriön päätöksellä tarkoituksenmukaisin väliajoin.”

**Metsähallitus:** Ohjelmassa mainitaan, että Merenkurkussa on lähes 2 000 fladaa, ja että tarkentunut arvio koko Suomen fladojen määrästä tulee kevään 2021 aikana. Tämä tarkastelu on nyt valmis, ja yhteensä kohteita (rannikon laguunit) löytyy lähes 8 000 kpl (esiflada-flada-kluuviflada-kluuvi-kluuvijärvi ja laguuneja). Luku ei sisällä Ahvenanmaan kohteita.

**Vastaus:** Tekstikohta muutettu seuraavasti: .Suomessa arvioidaan olevan lähes 8000 flada- ja kluuvikohdetta.

**Metsähallitus:** Metsähallitukseen on ohjelmassa viitattu kahdella tavalla: Metsähallitus ja Metsähallitus, Luontopalvelut. Selkeyden vuoksi tulisi yhtenäisesti kautta linjan puhua Metsähallituksesta.

**Vastaus:** Asia käsiteltiin ohjelman valmisteluvaiheessa ja päätettiin, että vastuutaho näkyy ohjelmassa esitetyllä tavalla.

**Pirkanmaan ELY, Luontoyksikkö:** Pohjaveden tihkupinnat lähiympäristöineen olisi hyvä sisällyttää myös pienvesikokonaisuuteen.

**Vastaus** Ohjelmatekstissä todetaan seuraavasti: ”Numeerisia tavoitteita esitetään vain niille pienvesityypeille, joista on riittävästi tietoa kunnostustarpeen arvioimiseksi.” Lisätty perään lause: ”Lisäksi voidaan kunnostaa muita pienvesikohteita, kuten lampia, kun niiden monimuotoisuusarvot ovat merkittäviä. ”

**Pohjois-Savon ELY-keskus:** Henkilöresursseihin liittyen: erityisesti [kustannus]taulukosta nousee esille toimenpide 26 ja siinä purojen kunnostus (400 km) ja vaellusyhteyksien palautus (700 kohdetta), jonka on ajateltu tapahtuvan ilman henkilöresurssia erillismäärärahalta. Viestintään olisi varmasti myös hyödyllistä osoittaa henkilöresurssi, kun kyse on jopa 750 miljoonan euron hankkeesta. Toimenpiteelle 36 ei ole osoitettu henkilöresurssia eikä erillisrahaa.

**Vastaus:** Pienvesien osalta henkilöresurssit oli toimenpiteen 26. kohdalla esitetty yhdellä rivillä kointilukuna 65 htv. Ne on nyt jyvitetty kolmelle riville. Tämä jako on kuitenkin melko summittainen, sillä pienvesien osalta tiedon ja käytännön kokemuksen puutteet eivät



mahdollistaneet kovin tarkkaa luontotyyppikohtaista arviota. Parempi onkin tarkastella toimenpiteiden 25. ja 26. yhteisresurssitarvetta, joka on 181 htv. Tämän yhteismäärän allokointi eri luontotyypeille sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella tulee täsmentymään ohjelman edetessä.

Viestinnästä: ohjelmaan ei ole laskettu ympäristöministeriön ohjelmanpäällikön, teemavastaavien eikä erityisasiantuntijoiden, ml. viestinnän erityisasiantuntija, henkilötyömenekkiä. Toteuttajaorganisaatioiden viestintä lasketaan toteutettavan osana muuta monimuotoisuusviestintää. Toimenpide 36. on yksi niistä toimenpiteistä, jotka arvellaan toteutettavan osana muita toimia (mm. TP.t 31, 38 ja seurannan toimenpiteet) ja useamman Helmi-töihin osallistuvan henkilön työpanoksella, jolloin erillinen reurssitarpeen arviointi ei ollut mielekästä.

**Suomen Luontopaneeli:** Pienvesiin kuuluvat myös sisämaassa sijaitsevat lammet, joita ei Helmi-ohjelman toimenpiteissä mainita lainkaan.

**Vastaus:** Ohjelmatekstissä todetaan seuraavasti: ”Numeerisia tavoitteita esitetään vain niille pienvesityypeille, joista on riittävästi tietoa kunnostustarpeen arvioimiseksi.” Lisätty perään lause: ”Lisäksi voidaan kunnostaa muita pienvesikohteita, kuten lampia, kun niiden monimuotoisuusarvot ovat merkittäviä.”

**Suomen Luontopaneeli:** s. 12. Kattavalla ja kytkeytyneellä suojelualueverkostolla yhdistettynä talousmetsien ilmastokestävään hoitoon ja käyttöön on tärkeä rooli sekä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä että siihen sopeutumisessa.” Tässä kohdassa talousmetsien ilmastokestävä hoito ja käyttö on määriteltävä tutkimustiedon perusteella tekstiin.

**Vastaus:** Talousmetsien ilmastokestävä hoito ja käyttö ei ole varsinaisesti osa Helmi-ohjelmaa, joten sen tarkempi määrittely ei ole ohjelmatekstissä tarpeen.

**Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry:** Helmi-ohjelma luultavasti toteutetaan hallituksen periaatepäätöksensä, mutta miten se sitoo seuraavia hallituksia?

**Vastaus:** Valtioneuvoston periaatepäätös ei sido seuraavia hallituksia, vaan jokainen hallitus päättää kautensa alussa niistä periaatepäätöksistä, joiden toimeenpanoa jatketaan. Käytäntö on siis samanlainen kuin ollut esimerkiksi METSO-ohjelman periaatepäätöksen kanssa.

**Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry:** Vaihtomaa-malli: Myös kysymys vaihtomaa-politiikasta on syytä ottaa huomioon. Mikäli suoaitaiden suojelu on niin hankalaa, kuin etukäteen saattaa pelätä, onko Helmi-ohjelman tarpeisiin mahdollista luoda ns. vaihtomaa-mallia?

**Vastaus:** Maanvaihto on yksi suojelun toteuttamiskeinoista, mikäli vaihdettavista maa-alueista sekä niiden hinnoittelusta päästään yksimielisyyteen osapuolien välillä.

**Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry:** Ohjelman tekstissä jäi yhdessä kohtaa epäselväksi, mitä tarkoittaa suojelun piiriin liitettävien kohteiden valinta hakkuun jälkeen?

**Vastaus:** Ohjelmateksti: ”Perustetaan luonnonsuojelualueiden läheisyyteen tukialueita suojelemalla valikoituja kohteita hakkuun jälkeen. Kohteiden valintaa varten luodaan kriteeristö, jossa huomioidaan muun muassa alueellinen kohdentaminen, kytkeytyvyys sekä lajistoarvot. Hakkuiden suunnittelussa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon alueen



tuleva käyttö. Lisäksi selvitetään kohteiden soveltuvuus polttoon ja muihin luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpiteisiin.”

Kriteeristö luodaan ohjelman käynnistyttyä. Periaatteena on, että hakattuja kohteita voidaan suojella silloin, kun niiden sijainti ja ominaisuudet hyödyttävät esimerkiksi lähellä sijaitsevan suojelualueen arvokkaan lajiston turvaamista. Ensisijainen keino suojelussa on edelleen METSO-suojelu ennen hakkuita, mutta jos se ei tule kyseeseen, voidaan selvittää, miten hakkuissa voidaan huomioida tuleva suojelu näillä valikoiduilla kohteilla maanomistajan ollessa halukas kohteen suojeluun hakkuun jälkeen.

**Uudenmaan ELY-keskus:** 3.3. kohta 2. Onhan tarkoitus suojella soita myös yhtiöiden, säätiöiden tms. alueilta? Ei ainoastaan mainittujen yksityisten maanomistajien, seurakuntien ja kuntien.

**Vastaus:** Yksityisiin maanomistajiin katsotaan ohjelmatekstissä kuuluvan myös yhtiöt ja säätiöt.

**Uudenmaan liitto:** Soidensuojelun toimenpide: ”Jatketaan hyväksytyjen maakuntakaavakohteiden ja muiden valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien soiden suojelua” Tarkoitetaanko voimassa olevia maakuntakaavamerkintöjä? Hyväksytyn kaavan merkinnät eivät ole vielä välttämättä voimassa ja oikeusvaikutteisia, kuten Uusimaa-kaavan osalta on tilanne.

**Vastaus:** Tarkoitetaan voimassa olevia. Korjattu tekstin.

**Uudenmaan liitto:** Maakuntajohtaja Mika Riipi Maakuntien liitosta, pitäisikö olla Lapin liitosta? Ja huom. varajäsen on eri maakunnan liitosta.

**Vastaus:** Tämä virhe korjataan Helmi-ohjelmasta tehtävään julkaisuun.